

13. Кочергіна К.О. Зміст організаційно-правових форм підприємницьких товариств: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.03 /Нац. юрид. академія України ім. Ярослава Мудрого. – Харків, 2005. – 19 с.

14. Закон України «Про господарські товариства» від 19.09.1991 р., № 1576-ХП // ВВР України. – 1991. – № 49. – Ст.682.

15. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку органів ліцензування» від 14.11.2000 р., № 1698 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1698-2000-%EF>.

Надійшла до редакції 29.11.2007

ГУРАШ В.М. ЦЕЛЕСООБРАЗНОСТЬ И ПЕРСПЕКТИВЫ РЕГУЛИРОВАНИЯ ЛИЦЕНЗИРОВАНИЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПО ЛИЗИНГУ ТРУДА В УКРАИНЕ

Обосновывается целесообразность лицензирования деятельности по лизингу труда, для чего определены критерии отнесения видов хозяйственной деятельности к таким, которые требуют лицензирования, и проанализирован характер предпринимательской деятельности по лизингу труда на предмет соответствия критериям лицензионной деятельности. Сформулированы конкретные предложения о правовом регулировании лицензирования деятельности по лизингу труда.

GURASH V.M. ADVISABILITY AND FUTURE REGULATION OF LABOUR LEASING ACTIVITY LICENSING IN UKRAINE

In the article is reasoning an advisability of labor leasing activity licensing. In order to achieve this aim is formed the criteria's of business licensing. Also is analyzed labor leasing activity character and its accordance with mentioned above criteria's. It is founded an advisability of labor leasing business licensing system introduction in Ukraine and are formed digit suggestions for future legal regulation of labor leasing business licensing.

О.В. ЗВЕРЕВА

канд. юрид. наук

Донецкий университет экономики та права

УДК 366.4

ДЕЯКІ ПИТАННЯ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ ПРАВ СПОЖИВАЧА У ВИПАДКУ ПРИДБАННЯ ТОВАРУ НЕНАЛЕЖНОЇ ЯКОСТІ

Розглянуто права споживачів в випадку придбання товару в регламентації Цивільного кодексу України та Закону України «Про захист прав споживачів», що дозволило виявити протиріччя і запропонувати шляхи їх усунення, посиляючись на досвід Російської Федерації.

Відповідальність продавця за якість реалізованого товару була відома ще у дореволюційній Росії. У XIX столітті в Росії передбачалася відповідальність продавця за неналежну якість у наступних випадках: якщо він несумлінно замовчував про непридатність речі; якщо річ виявилася несхожою з встановленим зразком або нижчою за якість; якщо сховав від покупця нерухомості такі її недоліки, виявлення яких свідчить, що покупець одержав те, що хотів одержати; якщо продане (з торгів) майно виявилось не тієї якості, що було зазначено в описі – ст.ст.2289, 2290, 6833, 6874 [1].

Велика увага питанням захисту прав споживачів приділяється Російськими вченими, такими як А.Е. Шерстобитов, Е.А. Суханов, та ін. В даний час в Україні досліджуються права споживачів у рамках цивільного права, у роботах В.С. Бєлих, Л. Іваненко, Л. Миколаєва, І. Боровської, Г.А. Осстинської та інших авторів, однак проблема регламентації права споживача на належну якість потре-

бує додаткової розробки.

Мета статті полягає в виявленні колізій, що існують в Законі України «Про захист прав споживачів» та Цивільному кодексі України в регламентації права споживача на належну якість товарів, робіт, послуг. Її новизна полягає в обгрунтовуванні необхідності встановлення певних вимог щодо прав споживачів при придбанні товару неналежної якості в залежності від виду придбаного товару.

Цікавим є той факт, що вже за часів Петра Першого на Русі склалися визначені відношення до видів недоліків товару. Аналіз законодавчих актів того часу дозволив зробити висновок, що їх поділяли на сховані і явні. Явні недоліки можна було знайти при огляді товару, при цьому огляд продовжувався той час, що, по загальноновизнаних поглядах, було потрібно для виявлення явних недоліків. Покупець, що пропустив цей термін і визнав товар придатним, позбавлявся права порушувати спір про якість товару.

Г.Ф. Шершеневич наводив наступний приклад із су-

дової практики: Летіле вислав з Бордо до Петербургу вино в бочках, що прибуло в червні 1886 р. Покупці Пітерсон спробував його лише в грудні і вирішив від нього відмовитися. Суд знайшов, що Пітерсон нічим не довів, що він не міг спробувати вино відразу після одержання, тому він повинний бути визнаний таким, що визнав товар придатним і повинен заплатити за нього [2]. Тобто, схованими недоліками вважалися ті, котрі не могли бути виявлені при звичайних, прийнятих у торгівлі способах прийому. Сховані недоліки неможливо було помітити відразу при покупці, вони виявлялися пізніше: при використанні товару або завдяки случаю.

Сьогодні Закон України «Про захист прав споживачів» (далі - Закон) також виділяє два види недоліків, але вже «недолік» і «істотний недолік». Недолік - це «будь-яка невідповідність товару вимогам нормативно-правових актів і нормативних документів, умовам договорів або вимогам, що пред'являються до нього, а також інформації про товар, наданої виробником (виконавцем, продавцем)». Невідповідність товару стандартів може бути встановлено незалежною товарною експертизою. Невідповідність товару умовам договору також можна встановити за допомогою експертів, а якщо невідповідність очевидна, у проведенні експертизи немає необхідності.

Під істотним недоліком товару (роботи, послуги) Закон розуміє такий недолік, що: унеможливує або робить неприпустимим використання товару відповідно за його цільовим призначенням; не може бути усунутий; виявляється знову після усунення; вимагає великих витрат для усунення; у значній мірі позбавляє споживача того, на що він вправі був розраховувати при укладанні договору.

Таким чином, якщо товар має хоча б один з перерахованих вище ознак, якість товару варто вважати неналежною, а товар таким, що має істотний недолік. При цьому факт неможливості усунення недоліку може бути встановлений тільки експертним дослідженням. Однак, зроблений нами висновок піддається сумніву практикою. Так, МПП «СИНТЭЛЬ» салон-магазин побутової техніки «Новий вітер» звертається в Головне Донецьке обласне управління у справах захисту прав споживачів з листом за № 41 від 23.04.2007 р. із проханням дати роз'яснення, як варто розуміти термін істотний недолік - недолік, що унеможливує або робить неприпустимим використання товару за призначенням *ТА* виник з вини виробника (продавця, виконавця) *ТА* після його усунення виявляється знову (*тобто обов'язково повинний бути як мінімум не першим ремонтом*) *ТА* наділений хоча б одним з ознак: 1) він узагалі не може бути усунутий; 2) його усунення вимагає більше 14 днів; 3) робить товар істотно іншим, ніж передбачено договором.

Тобто, факт невиконання ремонту сервісним центром протягом 14 днів не є однозначною ознакою істотного недоліку, а повинні бути ще інші ознаки істотного недоліку: неможливість використання *ТА* вина виробника *ТА* повторний ремонт. При цьому, до запиту була додана Процедура повернення і компенсації вартості товару, ремонт якого неможливий або від якого відмовився споживач на підставі Закону, що був введений у дію Samsung electronics з 10.01.2005 р. Саме зазначена Процедура трактує поняття істотного недоліку в такий спосіб, як це сформульовано в запиті МПП «СИНТЭЛЬ». Більш того, Процедура містить різні варіанти поведінки торговельної організації в залежності від того, який недолік був виявлений у товарі: «недолік» або «істотний недолік». У першому випадку споживач, відмовляючись від ремонту, одержує

право на відшкодування вартості ремонту або зменшення покупної ціни товару, а в другому випадку - право на обмін на товар належної якості, або на розірвання договору і повернення сплаченої за товар вартості.

У даному запиті примітним є введення в дію Процедури повернення і компенсації вартості товару, ремонт якого неможливий або від якого відмовився споживач на підставі Закону, з 10.01.2005 р., у той час як Закон у новій редакції з розмежуванням прав споживачів у залежності від виду недоліку був прийнятий 01.12.2005 р. Звідси виникає питання, хто був ініціатором прийняття Закону у новій редакції і на захист чийх прав і інтересів спрямовані такі зміни? Це не єдиний приклад. Міністерством промполітики України був прийнятий Порядок гарантійного ремонту (обслуговування) або гарантійної заміни дорожніх транспортних засобів, затверджений Наказом № 721 від 29.12.2004 р. [3]. Згодом ці зміни знайшли своє відображення в Законі (до питання про ініціаторів внесення змін у Закон).

Отже, споживач, якому проданий товар неналежної якості, якщо це не було обговорено продавцем, має визначені права, установлені Законом, спрямовані на забезпечення реалізації споживачем його права на одержання товару належної якості. Однак, права споживачів регламентуються не тільки Законом, але і Цивільним кодексом України (далі - ЦКУ). І тут із правами споживача при придбанні товару неналежної якості починається повна плутанина. Відповідно до положень Статті 708 параграфу 2 глави 54 ЦКУ, у випадку виявлення покупцем протягом гарантійних або інших термінів, встановлених обов'язковими для сторін правилами або договором, недоліків, не обговорених продавцем, або фальсифікації товару покупець має право за своїм вибором: 1) жадати від продавця або виготовлювача безоплатного усунення недоліків товару, або відшкодування витрат, понесених покупцем, або третьою особою, на їхнє виправлення; 2) жадати від продавця або виготовлювача заміни товару на аналогічний товар належної якості або на аналогічний товар іншої моделі з відповідним перерахунком у випадку розходження в ціні; 3) жадати від продавця або виготовлювача відповідного зменшення ціни; 4) відмовитися від договору і вимагати повернення сплаченої за товар грошової суми.

Як бачимо, ЦКУ практично зберіг положення старої редакції Закону, що діяла до 01.12.2005 р. Представляється, що подібна редакція в значно більшій мірі захищає інтереси споживача, у той час як положення діючої редакції ст.8 Закону скоріше спрямовані на захист інтересів виробника і продавця, ніж на захист прав споживача. Даний висновок підтверджується також чисельними публікаціями. «Профспілкові вісті», коментуючи зміни в Законі: «статтю 8 нової редакції Закону кількість прав споживачів зменшено з п'яти до трьох (у Західній Європі їх вісім)», так і назвали статтю «Закон - захист не тільки для споживача, а і для виробника» [4, с.10].

Даний висновок стає очевидним після аналізу положень статті 678 параграфу 1 глави 54 «Загальні положення про купівлю-продаж», яка передбачає правові наслідки передачі товару неналежної якості:

1. Покупець, якому переданий товар неналежної якості, має право, незалежно від можливості використання товару за призначенням, жадати від продавця за своїм вибором:

- 1) пропорційного зменшення ціни;
- 2) безоплатного усунення недоліків товару в розумний термін;
- 3) відшкодування витрат на усунення недоліків товару.

2. У випадку істотного порушення вимог щодо якості товару (виявлення недоліків, які не можна усунути, недоліків, усунення яких зв'язано з непропорційними витратами або витратами часу, недоліків, що виникають неодноразово або з'являються знову після їхнього усунення) покупець має право за своїм вибором:

1) відмовитися від договору і зажадати повернення сплаченої за товар грошової суми;

2) вимагати заміни товару.

Тобто, нова редакція Закону перенесла правове регулювання відносин купівлі-продажу між суб'єктами господарювання на відносини за участю споживача в сферу роздрібною купівлі-продажу. Подібне перенесення положень, що регламентують відносини між різними суб'єктами права без належного обґрунтування й аналізу, а також без усунення різничатань у нормативних актах, що регламентують одні й ті самі відносини, є неприпустимим і створює багато проблем на практиці. Вирішуючи питання про те, якою нормою права необхідно скористатися в даній ситуації, ми зіштовхуємося з проблемою співвідношення загальної і спеціальної норми, що регламентує одні й ті самі відносини.

Як відомо, проблемою співвідношення «загального» і «спеціального» законів правознавці займалися протягом багатьох сторіч та у своїх роботах застосовували принцип «спеціальний закон має пріоритет над загальним законом» [5, с.22]. Пріоритет спеціальної норми над загальною є в роботах ряду вітчизняних і закордонних учених. Так, А.Ф. Черданцев відзначає, що в юридичній науці і практиці склалося правило: *lex specialis derogate legi generali* – спеціальний закон скасовує чинність загального закону. Відбувається це в силу того, що законодавець шляхом видання спеціальної норми недвозначно підкреслює своє відношення до регулювання даного питання певним чином на відміну від інших подібних випадків, охоплених нормою загального характеру [6, с.16; 7, с.72, 132, 140].

А.П. Засць, також вказує, що виникаючі протиріччя між загальними і спеціальними розпорядженнями вирішуються за правилом *lex specialis derogate legi generali* – спеціальний закон скасовує чинність загального закону [8, с.37]. Подібною думки дотримують В.Н. Кудрявцев [9, с.242], Б.А. Куринов [10, с.176-177], А.В. Наумов [11, с.127], А.С. Шляпошников [12, с.177]. На думку В.К. Мамутова, практика вже давно виробила загальновідоме правило, відповідно до якого «конкуренція (колізії) загальної і спеціальної норм вирішується на користь останньої» [13, с.31]. Г.Л. Знаменський відзначає, що стала розповсюдженою практика, коли в процесі регулювання конкретних відносин перевага (пріоритет) надається не загальному закону, а спеціально розрахованому на визначену сукупність відносин [14, с.4].

Здавалося би, що існуючі розробки в юридичній науці дозволяють вирішити виникле протиріччя. Так, якщо порівнювати ЦКУ і Закон безперечно, ЦКУ – загальний нормативний акт, що ж стосується Закону – це спеціальний нормативний акт, що регламентує винятково відносини за участю споживача з приводу придбання товарів, робіт, послуг для особистого споживання не зв'язаного зі здійсненням підприємницької діяльності. Отже при виникненні яких-небудь колізій варто керуватися Законом.

Але чи допомагає дане правило для вирішення конкретної колізії, що виникла в законодавстві з приводу прав споживача у випадку придбання товару неналежної якості? Параграф 2 глави 54 ЦКУ, так само як і Закон, регламентує винятково відносини із споживачами з приводу

придбання товарів робіт послуг для особистого споживання не зв'язаного з підприємницькою діяльністю. Більш того, ст.8 Закону і ст.708 ЦКУ навіть називаються практично однаково «Права споживача у випадку придбання товару неналежної якості». І в той же час ст.8 Закону, але вже не за назвою, а за змістом повторює ст.678 ЦКУ «Правові наслідки передачі товару неналежної якості», що регламентує відносини, які виникають за межами роздрібною купівлі-продажу.

У такій ситуації виникає питання: так яка ж норма права в даному випадку є спеціальною? Якою ж нормою права необхідно керуватися споживачеві у випадку придбання товару неналежної якості? Якою нормою права необхідно керуватися продавцеві у випадку звертання до нього споживача з приводу придбання товару неналежної якості?

Відповідь на наше питання дає аналіз положень розділу 54 ЦКУ. По-перше, глава 54 ЦКУ містить загальні положення про купівлю-продаж (параграф 1) і норми про роздрібною купівлю-продаж (параграф 2). П.4 ст.678 ЦКУ встановлює: Положення цієї статті застосовуються, якщо інше не встановлене цим Кодексом або іншим законом. Отже, пріоритет віддається спеціальним нормам. По-друге, п.3 ст.698 ЦКУ встановлює: До відносин за договором роздрібною купівлі-продажу за участю покупця - фізичної особи, не урегульованих цим Кодексом, застосовується законодавство про захист прав споживачів. Таким чином, простежується наступна ієрархія застосування норм про роздрібною купівлю-продаж: спеціальні норми ЦКУ, загальні положення про купівлю-продаж, законодавство про захист прав споживачів. До такого ж висновку приходять Я.Е. Парцій у коментарі до ст.18 Закону Російської Федерації «Про захист прав споживачів» (далі Закон РФ) з посиланням на п.3 ст.492 Цивільного кодексу РФ, що містить норму, аналогічну п.3 ст.698 ЦКУ [15, с.289].

При такому підході, абсолютною справедливою є думка С.С. Алексеева: спеціальні норми містять більш деталізовані розпорядження в порівнянні з загальними нормами, оскільки більш повно враховують особливості суспільних відносин [16, с.345]. Представляється, що в даній ситуації знайшов відображення принцип, висловлений у свій час О.С. Иоффе і Ю.К. Толстим про те, що ЦК має вищу юридичну силу в порівнянні з усіма іншими актами республіканського цивільного законодавства [17, с.13].

Отже, на даний час у випадку виявлення покупцем недоліків у придбаному товарі, він повинний керуватися положеннями ст.708 ЦКУ, і вимагати на свій розсуд ремонту товару, його заміни, або відмовитися від договору, і вимагати повернення сплаченої за товар грошової суми.

Якщо ми вирішили дану проблему на теоретичному рівні, і споживач захищений належним чином з урахуванням положень ЦКУ, виникає наступне питання: по якому шляху йде практика застосування законодавства про захист прав споживачів? Якими ж правами користується споживач у випадку придбання товару неналежної якості на практиці? Не викликає сумніву той факт, що при звертанні споживача до продавця йому вказують на положення Закону і повідомляють про його право тільки на ремонт товару, відшкодування вартості ремонту або зменшення покупної ціни¹.

Коментар про існуючі сьогодні права споживача з позицій ЦКУ дає тільки С. Дем'янець, головний фахівець

¹ Автор звертався з подібною вимогою до продавця із приводу придбання чобіт зимових неналежної якості й почув зазначену відповідь із посиланням на положення ЗУоЗПП.

Департаменту цивільного законодавства і підприємництва Міністерства Юстиції України [18, с.100], однак при цьому вона ніяким чином не аргументує свою позицію і взагалі ніяк не згадує про поняття «істотний недолік».

У відповіді ж на вищезгаданий запит МПП «СИНТЕЛ», Головне Донецьке обласне управління у справах захисту прав споживачів дало роз'яснення за № 02.16-4523 від 08.05.2007 р., у якому вказало, що згідно ч.3 п.9 ст.8 Закону, у випадку *повторного* ремонту *понад 14 днів* недолік визнається «істотним» і споживач має право за своїм вибором пред'явити продавцеві (виробникові) інші вимоги, передбачені ч.1 ст.8 Закону. Даючи ж роз'яснення з приводу «істотного недоліку», Держспоживстандарт України листом № 4701-77/18 від 07.06.2007 р. повідомив, що ст.8 Закону містить істотні протиріччя, які можна усунути тільки після внесення відповідних змін у Закон.

Представляється, що в регламентації відносин за участю рядового громадянина (у даному випадку – споживача) законодавцеві слід більш виважено, продумано і чітко відноситися до формулювань діючого законодавства. Укладач довідника для споживачів Т.В. Сировець, приводячи витяг з ЦКУ, параграф 2 глави 54 не приводив взагалі, а привів тільки параграф 3 глави 82 ЦКУ, що регламентує відшкодування шкоди, заподіяного недоліками товарів, робіт, послуг [19, с.41]. Тим самим, такий збірник вводить в оману і споживача і продавця щодо діючого законодавства, сприяючи застосуванню на практиці положень Закону, що у значній мірі звужують права споживача в порівнянні з ЦКУ.

Подібні коментарі, що вводять у оману як пересічного споживача, так і продавця, дають практично всі засоби масової інформації. Так, Л. Макарова, коментуючи Закон у редакції від 01.12.2005 р. як закон, який на думку більшості юристів звужує права споживачів, говорить, що покупець має право на обмін товару не належної якості або розірвання договору купівлі-продажу у випадку, якщо в товарі виявлений істотний недолік, під яким вона розуміє недолік, який не може бути усунутий протягом 14 днів (тут також спостерігається розбіжність з позицією Держспоживстандарту України на розуміння істотного недоліку) або повторюється після ремонту [20]. Далі дійде висновку про те, що колишня редакція закону була більш правомірною стосовно споживачів. Подібний коментар дає Р.В. Овчаренко: у новій редакції Закону ст.8 викладена так, що покупець фактично має право лише вимагати ремонту, а не заміни дефектного товару [21, с.86].

Проаналізована нами колізія є не єдиною у регламентації досліджуваного права споживача.

Стаття 9 Закону встановлює права споживача при придбанні товару *належної* якості. Зокрема, споживач має право обміняти непродовольчий товар *належної* якості на аналогічний у продавця, у котрого він був придбаний, якщо товар не задовольнив його за формою, габаритам, фасоном, кольором, розміром або з іншої причини не може бути ним використаний за призначенням. Стаття ж 707 ЦКУ називається «Обмін товару» (без вказівки на те, якою повинна бути якість обмінюваного товару – належною або не належною), установлює, що Покупець має право протягом чотирнадцяти днів з моменту передачі йому непродовольчого товару *не належної* якості, якщо більш тривалий термін не оголошений продавцем, обміняти його в місці покупки або інших місцях, оголошених продавцем, на аналогічний товар іншого розміру, форми, габариту, фасону, комплектації і т.п. Далі п.2 ст.707 ЦКУ говорить, що перелік товарів, що не підлягають обміну або поверненню

па підставах, передбачених цією статтею, встановлюється нормативно-правовими актами. І дійсно, нормативно-правовий акт, що встановлює перелік товарів, що не підлягають обміну, існує. Постановою Кабінету Міністрів України від 19.03.1994 р. № 172 затверджений Перелік товарів *належної* якості, що не підлягають обміну (поверненню) [22].

Ймовірно в даному випадку мова йде про технічну помилку, однак з огляду на специфіку взаємин, регламентованих даною статтею, помилку треба виправити, тим більше що в ЦКУ з моменту його прийняття було внесено вже більш 20 поправок, однак положення статті 707 до цього моменту не змінилися і викликають питання на практиці.

Отже, ми прийшли до того, що у взаєминах споживача з продавцем необхідно керуватися насамперед ЦКУ і тільки в частині неурегульованої пим – Законом. З викладеного випливає, що споживач у даний час практично позбавлений права на повернення товару належної якості, передбаченого Законом. Виходить парадоксальна ситуація: який нормативний акт не візьми – чи то ЦКУ, чи то Закон, обов'язково знайдеться стаття, спрямована не на захист прав споживачів, а в зовсім на протилежну сторону. Така ситуація абсолютно неприпустима ні з погляду принципів цивільно-правового регулювання, ні з погляду необхідності забезпечення конституційних прав громадян, у даному випадку як споживачів.

Представляється, що вирішити виниклі протиріччя в регламентації права споживача у випадку придбання товару не належної якості необхідно з урахуванням досвіду Російської Федерації. Насамперед, варто усунути колізію в законодавстві. Ймовірно вона виникла через бажання захистити продавця від неправомірних дій споживача. У літературі висловлюються думки про те, що споживачі використовують права, надані їм законом, з метою обмеження інтересів продавця. Особливо гостро відчувають цю проблему продавці дорогих, великогабаритних товарів, таких як меблі, автомобілі, технічно складні товари.

Аналіз Закону РФ дозволяє знайти приклад рішення даної проблеми. Так, ст.18 Закону РФ «Наслідки продажу товару не належної якості» регламентує права споживача при продажу йому товарів не належної якості. У цьому випадку споживач має право за своїм вибором вимагати:

- безоплатного усунення недоліків товару або відшкодування витрат на їхнє виправлення споживачем або третьою особою (у редакції нашого закону: безоплатного усунення недоліків товару в розумний термін і відшкодування витрат на усунення недоліків);

- відповідного зменшення покупної ціни (тут формулювання збігається);

- заміни на товар аналогічної марки, моделі, артикулу (у Законі таке право надається споживачеві у випадку виявлення в товарі істотного недоліку);

- заміни на такий самий товар іншої марки, моделі, артикула (у Законі це право споживача звучить так: вимагати заміни товару на такий самий товар або на аналогічний, з числа наявних у продавця (виробника). Вказане право надається споживачеві у випадку виявлення в товарі істотного недоліку);

- відмовитися від виконання договору купівлі-продажу і зажадати повернення сплаченої за товар грошової суми (згідно Закону, розірвання договору і повернення сплаченої за товар грошової суми, застосовується тільки у випадку виявлення в товарі істотного недоліку).

Як бачимо, права українського громадянина-

споживача захищені набагато гірше, ніж права російського громадянина-споживача. Ймовірно в Росії також існують безпідставні спроби споживача ущемити інтереси продавця, тому абз.8 п.1 ст.18 Закону РФ встановлює: у відношенні технічно складних і дорогих товарів вимоги споживача про їхню заміну на товари аналогічної марки (моделі, артикула), а також про заміну на такі ж товари іншої марки (моделі, артикула) з відповідним перерахунком ціни підлягають задоволенню у випадку виявлення в них істотних недоліків. При цьому, перелік технічно складних товарів затверджується Урядом Російської Федерації.

Дане положення представляється справедливим й обгрунтованим, тому що повною мірою враховує інтереси і споживача і продавця, при цьому не ущемляє жодного з них, зберігаючи загальний принцип споживчого права – пріоритет інтересів споживача. Дійсно, найчастіше споживач, бажаючи необгрунтовано скористатися правами, наданими йому на обмін товару неналежної якості, вимагає саме заміну товару. Припустимо, споживач придбав автомобіль, гарантійний термін на який встановлений у 2 роки. Одержати через два роки такий же, але вже новий автомобіль досить привабливо, і в окремих випадках може спонукати споживача до маніпулювання законом. У цьому випадку і вступає в дію положення абз.8 п.1 ст.18 Закону РФ, що встановлює обмеження для такого споживача. При цьому інтереси добросовісного споживача повною мірою захищені законом.

Перелік технічно складних товарів, обмін яких здійснюється тільки при наявності істотних недоліків, затверджений постановою Уряду РФ від 13.05.1997 р. за № 575 [23, с.295]. Перелік включає наступні товари: автотранспортні засоби і померші агрегати до них, мотоцикли, моторолери, снігоходи, катери, яхти, мотори для човнів, холодильники, морозильники, пральні машини автоматичні, персональні комп'ютери з основними периферійними пристроями, трактори сільськогосподарські, мотоблоки, мотокультиватори.

Однак і формулювання Закону РФ не є ідеальним. Згідно абз.8 п.1 ст.18 виключення встановлене для технічно складних *ТА* дорогих товарів, у той час, як ч.1 ст.503 Цивільного кодексу РФ таке виключення встановлене для технічно складних *АБО* дорогих товарів. Звідси виникає питання, чи поширюються вказані обмеження, наприклад на дорогі меблеві гарнітури або дорогі годинники? Я.Е. Парий дійде висновку, що поширюється, незважаючи на те, що вони не включені в Перелік № 575 від 13.05.1997 р. [15, с.291]. Пріоритет у даному випадку мають норми ЦК РФ (обгрунтування даного висновку було приведено раніше), отже в даному випадку важливі обидві категорії: і технічна складність товару (що само по собі припускає високу вартість такого товару) і висока ціна товару, який не є складним. Представляється, що в даному випадку питання про виключення, передбачені абз.8 п.1 ст.18 Закону РФ є не вирішеним до кінця, тому що не встановлений перелік дорогих товарів, що не підлягають обміну.

Варіант вирішення питання шляхом узгодження інтересів споживача і продавця представляється прийнятним для України. При цьому, проблему з переліком дорогих товарів можна вирішити шляхом включення таких товарів у Перелік товарів належної якості, що не підлягають обміну (поверненню), затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 19.03.1994 р. за № 172, а також затвердженням відповідного переліку товарів неналежної якості, що підлягає обміну при виявленні в них істотного недоліку.

Про необхідність змін у Законі свідчить і той факт, що навіть в одній статті цього нормативного акта утримуються суперечні один одному положення. Так, згідно п.п.2 абз.2 п.1 ст.8 споживач, у випадку виявлення в товарі істотного недоліку має право вимагати заміни товару на такий же товар або на аналогічний, з числа наявних у виробника (*виробника*). У той же час, згідно абз.2 п.6 ст.8, у *випадку відсутності товару*, вимога споживача про його заміну підлягає задоволенню в двомісячний термін з моменту представлення відповідної заяви. Виходячи з викладеного зовсім не зрозуміло, чи має право споживач вимагати заміни на товар, наявний у продавця, або на будь-який інший товар, але в цьому випадку термін обміну збільшується до двох місяців?

Зазначені формулювання закону представляються некоректними і такими, що вводять в оману і споживача і продавця, що ні в якій мірі не може сприяти захистові інтересів споживача. Подібні різночитання в законі необхідно усунути. Тим більше, коли мова йде про закон, що регламентує відносини за участю пересічного громадянина-споживача – непрофесіонала, найчастіше юридично й економічно більш слабого, ніж його контрагент – продавець.

Проведене дослідження дозволило встановити в Законі рід системних недоліків, що призвели до значного погіршення прав споживачів при придбанні товару неналежної якості.

З метою усунення виявлених недоліків слід внести зміни в Закон та викласти його в новій редакції, узгодивши його положення з положеннями ЦКУ, при цьому слід встановити обмеження на обмін технічно складних та дорогих товарів неналежної якості, встановивши можливість такого обміну лише у разі виявлення в товарі істотного недоліку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Сводъ кассационныхъ положений по вопросамъ русскаго гражданскаго материальнаго права за 1866-1905 годы /Сост. Исаченко В.П. -СПб, 1906. -586 с.
2. Щерпеневич Г.Ф. Учебник торгового права. -М.: Московское научное издательство, 1919. -358 с.
3. Приказ Минпромполитики Украины «Порядок гарантийного ремонта (обслуживания) или гарантийной замены дорожных транспортных средств» от 29.12.2004 р., № 712.
4. Алейник О. Закон – захист не лише для споживача, а й для виробника // Профспілкові вісті. -16.03.2007. -№ 9.
5. Знаменський Г. Співвідношення загального та спеціального законодавства: методологічний аспект // Вісник Академії правових наук України. -2003. -№ 1. -С.22-25.
6. Черданцев А.Ф. Системообразующие связи права // Советское государство и право. -1974. -№ 8. -С.16-20.
7. Экономические санкции и дисциплина поставок /Под общ. ред. В.К. Мамутова. -К.: Наук. думка, 1976. -267 с.
8. Засц А.П. Система советского законодательства (проблема согласованности). -К.: Наук. думка, 1987. -237 с.
9. Кудрявцев В.Н. Общая теория квалификации преступлений. -М.: Юрид. лит., 1972. -276 с.
10. Куринов Б.А. Научные основы квалификации преступлений. -М.: Изд-во МГУ, 1984. -215 с.
11. Наумов А.В. Применение уголовно-правовых норм. -Волгоград: РИО ВСШ МВД СССР, 1973. -284 с.
12. Шляпочников А.С. Толкование уголовного закона. -М.: Госгориздат, 1960. -186 с.

13. Мамутов В.К. Развитие хозяйственного законодательства и хозяйственно-правовой мысли в суверенной Украине: Науч. доклад /Ин-т экономико-правовых исследований НАН Украины. –Донецк, 2004. –40 с.

14. Знаменський Г.Л. Пріоритет спеціальних законів як загальноюридичний принцип // Юридичний вісник України. –22-28.03.2003.

15. Парий Я.Е. Комментарий к Закону Российской Федерации «О защите прав потребителей». –М.: Норма, 2007. –560 с.

16. Теория государства и права /Под ред. С.С. Алексеева. –М.: Юрид. лит., 1985. –497 с.

17. Иоффе О.С., Толстой Ю.К. Новый гражданский кодекс РСФСР. –Л.: Изд-во Ленинградск. ун-та, 1965. –198 с.

18. Дем'янець С. Правове регулювання захисту прав споживачів // Практика. –2006. –№ 11. –С.98-102.

19. Защита прав потребителей // Сборник нормативных документов (с изменениями и дополнениями по со-

стоянию на 1 февраля 2006 года) /Сост.: Сирочен Т.В. –Х.: Консум, 2006. –160 с.

20. Севастопольская газета // Защита прав потребителей [Электронный ресурс]. –Режим доступа: <http://gazeta.sebastopol.ua/2006/08/09>.

21. Овчаренко Р.В. Новая редакция Закона Украины «О защите прав потребителей» // Экономика и право. –2006. –№ 1. –С.85-86.

22. Постановление Кабинета Министров Украины «Перечень товаров надлежащего качества не подлежащих обмену (возврату)» от 19.03.1994 г., № 172 // Кройтор В.А. Защита прав потребителя. –Харьков: АО «Бизнес Информ», 1996. –320 с.

23. Комментарий к Закону Российской Федерации «О защите прав потребителей» (постатейный) /Под ред. А.М. Эрделевского. –М.: Юристъ, 2006. –461с.

Надійшла до редакції 25.11.2007

ЗВЕРЕВА Е.В. НЕКОТОРЫЕ ВОПРОСЫ РЕГЛАМЕНТАЦИИ ПРАВ ПОТРЕБИТЕЛЯ В СЛУЧАЕ ПРИОБРЕТЕНИЯ ТОВАРА НЕНАДЛЕЖАЩЕГО КАЧЕСТВА

Рассмотрены права потребителей в случае приобретения товара в регламентации Гражданского кодекса Украины и закона «О защите прав потребителей», что позволило выявить противоречия и предложить пути их устранения, основываясь на опыте Российской Федерации

ZVEREVA E.V. SOME QUESTIONS OF THE REGULATION OF RIGHTS OF THE CONSUMER IN CASE OF PURCHASE OF THE GOODS OF INADEQUATE QUALITY

The rights for users are considered in the case of acquisition of commodity in regulation of civil code of Ukraine and law «On defense of rights for users», that allowed to expose contradictions of way of their removal based on experience of Russian Federation.

С.О. ІВАНОВ

Хмельницький університет управління та права

УДК 347.19

ЗДІЙСНЕННЯ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ ДЕРЖАВИ ОРГАНАМИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ¹

На підставі аналізу суб'єктного складу відносин, співвідношення правосуб'єктності держави та державних установ, можливості встановлення взаємовідносин між цими суб'єктами та їхнього змісту доводиться багатоособовість органів державної влади у цивільних відносинах.

Відповідно до п.1 ст.170 ЦК України держава набуває і здійснює цивільні права та обов'язки через органи державної влади у межах їхньої компетенції, встановленої законом. У той же час згідно із чинним законодавством України центральні органи виконавчої влади (міністерства) визнаються юридичними особами (п.11 Загального положення про міністерство, інший центральний орган держа-

вної виконавчої влади України [1]). З цього приводу, у правозастосовчій сфері часто виникають складності із кваліфікацією дій органів державної влади у цивільних відносинах. В одних випадках органи державної влади діють від імені та інтересах держави, здійснюючи її права (у порядку п.1 ст.170 ЦК України), а тому стороною цих цивільних відносин виступає держава; В інших випадках, зазначені суб'єкти публічного права використовують надалий законодавством статус юридичної особи виступають від свого імені, набуваючи цивільних прав та обов'язків як само-

¹ Первинна рекомендація з напрямку досліджень: канд. юрид. наук Білоусов Ю.В. (ХУУП)